

Sygn. akt I ACa 841/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Halina Zarzeczna
Sędziowie:	SA Artur Kowalewski (spr.) SA Dariusz Rystał
Protokolant:	st.sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2017 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. R. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego (...)

(...) w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 grudnia 2015 roku, sygn. akt I C 47/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Dariusz Rystał Halina Zarzeczna Artur Kowalewski

Sygn. akt I ACa 841/17

UZASADNIENIE

Powód M. R. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. kwoty 75.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, a także kwoty 2.802,15 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, w związku z wykonaniem wobec niego kary pozbawienia wolności w wyższym wymiarze niż orzeczona.

W odpowiedzi na pozew zastępująca pozwany Skarb Państwa Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 zł. tytułem kosztów zastępstwa procesowego, opierając to orzeczenie na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej.

Powód M. R. (1) do 2004 roku zamieszkiwał wraz z żoną M. R. (2) oraz dziećmi synem M. i córką M. w S. przy ulicy (...). Z zawodu jest elektromechanikiem, jednak nie pracował w tym zawodzie. Od około 2000 roku był osobą bezrobotną.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 12 sierpnia 2002 roku wydanym w sprawie o sygn.. akt XVI K 396/02 M. R. (1) został skazany za czyn z art. 178a § 1 kk, polegający na kierowaniu samochodem w stanie nietrzeźwości, na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby trzech lat. Ponadto, wobec M. R. (1) orzeczono karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych po 10 złotych każda, a także środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres trzech lat.

W dniu 31 maja 2004. powód ponownie kierował pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości. W toku prowadzonego w związku z tym zdarzeniem postępowania przygotowawczego, w dniu 7 czerwca 2004 roku wydane zostało postanowienie o przedstawieniu powodowi zarzutu popełnienia czynu z art. 178a § 1 kk w zb. z art. 244 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, które zostało jemu doręczone, wraz ze stosownymi pouczeniami, w tym o obowiązku zawiadomienia organu prowadzącego postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni - a w razie pobytu za granicą - obowiązku wskazania adresata dla doręczeń w kraju. Prawomocnym wyrokiem z dnia 10 grudnia 2004 roku wydanym w sprawie o sygn. akt XIV K 2307/, Sąd Rejonowy w Szczecinie skazał M. R. (1) za ten czyn na karę dwunastu miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze czterdziestu godzin miesięcznie na rzecz Domu Pomocy Społecznej w S. – Domu Kombatanta. Powód w postępowaniu tym osobiście nie uczestniczył, a wysyłana na wskazany przez niego adres zamieszkania korespondencja, była prawidłowo awizowana.

M. R. (1) jeszcze w 2004 roku wyjechał do Wielkiej Brytanii mimo, iż wiedział o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu karnym. Wyjeżdżając nie poinformował o tym fakcie Sądu, ani organów ścigania, nie wskazał adresu do doręczeń za granicą, nie ustanowił w Polsce pełnomocnika do odbioru korespondencji, ani też obrońcy. W czasie zatrzymania przez Policję w dniu 31 maja 2004 roku i stwierdzenia, że prowadzi on pojazd mechaniczny w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości, M. R. (1) miał świadomość, iż już wcześniej był karany prawomocnym wyrokiem Sądu za podobne przestępstwo, w wyniku czego może być wobec niego orzeczona kara bezwzględnego pozbawienia wolności.

M. R. (1) będąc w Wielkiej Brytanii kilkakrotnie zmieniał prace, niemniej jednak praktycznie przez cały czas miał zatrudnienie. Uzyskiwane przez niego zarobki były wystarczające, aby się samodzielnie utrzymać. Po około dwóch latach od wyjazdu z Polski jego związek małżeński z M. R. (2) został rozwiązany przez rozwód. Zarówno córka, jak i syn nie wymagali jego pomocy materialnej, natomiast była małżonka nie domagała się alimentów. Powód sporadycznie wysyłał córce pieniądze, jeśli zgłaszała taką potrzebę. Nie przyjeżdżał do Polski, pracował przez cały rok w Wielkiej Brytanii. Nie interesował się również sprawą karną, jaka toczyła się w Polsce o popełnione przez niego w dniu 31 maja 2004 roku przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości oraz wbrew orzeczonemu zakazowi prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W związku z faktem, że powód nie przystąpił do wykonania kary ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 10 grudnia 2004 roku, Sąd ten postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2006 roku o sygn. akt XIV Ko 932/06, zamienił tę karę na zastępczą karę 180 dni pozbawienia wolności. Powód nie miał wiedzy o jego wydaniu. W dniu 28 września 2006 roku wydane zostało zarządzenie o wykonaniu powyższego postanowienia o zamianie kary ograniczenia wolności na zastępczą karę pozbawienia wolności, do której odbycia M. R. (1) się nie stawił.

Postanowieniem z dnia 2 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy (...) w S., w związku z niezgłoszeniem się powoda do odbycia zastępczej kary pozbawienia wolności, zarządził jego poszukiwania listem gończym. Następnie po ustaleniu, że powód może przebywać w Wielkiej Brytanii, w dniu 1 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał wobec powoda Europejski Nakaz Aresztowania.

W dniu 3 lipca 2013 r. M. R. (1) został zatrzymany na terenie Wielkiej Brytanii i osadzony w zakładzie karnym. Miał on świadomość że jest zatrzymany na podstawie przepisów dotyczących ekstradycji i że sprawa ma związek z postępowaniem karnym, jakie toczyło się przeciwko niemu w Polsce o przestępstwo, jakiego dopuścił się 31 maja 2004 r. Do dnia 20 grudnia 2013 r. przebywał on w brytyjskim zakładzie karnym. Ostatecznie sąd brytyjski nie podjął decyzji o ekstradycji powoda, a po opuszczeniu zakładu karnego przebywał on nadal w Wielkiej Brytanii.

Po opuszczeniu zakładu karnego w Wielkiej Brytanii M. R. (1) dopiero po około pół roku znalazł nową pracę. Nowym jego pracodawcą był (...) Company Ltd, natomiast jego miesięczne zarobki wynosiły 1120,39 GBP netto. Ponadto, dorabiał on dodatkowo w kinie. Łączne zarobki M. R. (1) z obu prac wynosiły około 1300 GBP miesięcznie netto. M. R. (1) był przekonany, że w związku z faktem, iż odbył już zastępczą karę pozbawienia wolności w Wielkiej Brytanii, to nie będzie już musiał odbywać jej w Polsce.

W piśmie z dnia 30 czerwca 2014 roku skierowanym do Sądu Rejonowego (...) w S. Komisariat Policji S.-P. poinformował, że w dniu 3 lipca 2013 roku otrzymał informację, że M. R. (1) został zatrzymany na terenie Wielkiej Brytanii, natomiast 23 grudnia 2013 roku ponownie otrzymał informację, iż M. R. (1) stanął się przed Sądem w Wielkiej Brytanii, gdzie został zwolniony na podstawie art. 21 (2) Prawa o Ekstradycji z 2003 roku, a także że strona brytyjska poinformowała, iż sędzia uważał, że ekstradycja byłaby niewspółmierna. Z pisma tego nie wynikało, aby wobec powoda wprowadzono do wykonania przedmiotową zastępczą karę pozbawienia wolności, jak również aby wykonano wobec niego Europejski Nakaz Aresztowania.

W dniu 8 sierpnia 2014 roku M. R. (1) skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. i poinformował, że na terenie Wielkiej Brytanii odbył już w całości karę pozbawienia wolności w okresie od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku do sprawy XIV K 2307/04. Na okoliczność tę sporządzona została przez starszego sekretarza sądowego notatka urzędowa. Pismem z tej samej daty, tj. 8 sierpnia 2014 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego z pytaniem, czy posiada informację o odbyciu przez M. R. (1) kary pozbawienia wolności w Wielkiej Brytanii w okresie od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku do sprawy o sygn. akt XIV K 2307/04. W odpowiedzi Sąd Okręgowy w Szczecinie pismem z dnia 18 sierpnia 2014 roku poinformował Sąd Rejonowy (...), że strona brytyjska dotąd nie poinformowała o jakiegokolwiek realizacji Europejskiego Nakazu Aresztowania, wobec czego Sąd Okręgowy zwrócił się do strony brytyjskiej o podanie informacji wskazanych w piśmie.

W dniu 9 października 2014 roku do VI Wydziału Karnego Sądu Rejonowego (...) wpłynęło pismo Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego z 6 października 2014 roku wraz z załączonym do niego, przetłumaczonym na język polski e-mailem z Interpol M. z 23 grudnia 2013 roku, w którym stwierdza się, że M. R. (1) stanął się w sądzie w dniu 20 grudnia 2013 roku i został zwolniony stosownie do art. 21 (2) ustawy o ekstradycji z 2003 roku, jak również że sędzia orzekł, iż ekstradycja byłaby niewspółmierna w stosunku do M. R. (1).

W dniu 13 października 2014 roku M. R. (1) przyjechał do Polski na urlop, w trakcie którego w dniu 20 października 2014 roku dokonał zakupu biletu powrotnego do Wielkiej Brytanii na dzień 23 października 2014 roku. Koszt zakupu biletu wyniósł łącznie 409 złotych.

W dniu 23 października 2014 r., przy odprawie paszportowej na lotnisku w G., powód został zatrzymany przez Straż Graniczną i przewieziony do Zakładu Karnego w G., gdzie przebywał od dnia 23 października 2014 r. do dnia 13 listopada 2014 r.

W dniu 24 października 2014 roku do Sądu Rejonowego (...) w S. wpłynęło pismo Placówki Straży Granicznej w S. informujące o zatrzymaniu M. R. (1) przez funkcjonariuszy Placówki Straży Granicznej w S. w trakcie odprawy

paszportowej pasażerów. Tego samego dnia faxem o godzinie 15.21 do tego Sądu wpłynęło natomiast pismo dyrektora Zakładu Karnego w G. z pytaniem, czy orzeczona wobec M. R. (1) kara 180 dni pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt XIV K 2307/04 nie powinna zostać skrócona o okres jego zatrzymania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 27 października 2014 roku Sąd Rejonowy zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego o nadesłanie akt o sygn. akt III Kop 177/12 dotyczących M. R. (1) celem ustalenia czy w aktach tych znajduje się informacja o odbywaniu kary pozbawienia wolności poza granicami RP i udzielenia stosownej odpowiedzi Dyrektorowi Zakładu Karnego. W dniu 28 października 2014 roku M. R. (1) skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. i poinformował, że odbywał karę aresztu w więzieniu w W. oraz miał przypisany numer więźnia A – (...). Na okoliczność przeprowadzenia tej rozmowy telefonicznej została sporządzona przez starszego sekretarza sądowego notatka urzędowa z 28 października 2014 roku.

Po otrzymaniu akt III Kop 1747/12 i uzyskaniu kolejnej informacji od skazanego o odbyciu kary, Sąd Rejonowy (...) w S. tego samego dnia ponownie zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego o udzielenie informacji o wykonaniu przez M. R. (1) kary na terenie Wielkiej Brytanii, załączając notatkę sporządzoną na podstawie rozmowy z powodem, a dotyczącą miejsca odbywania przez niego kary na terenie Wielkiej Brytanii, a nadto numeru więźnia. Pismem z dnia 30 października 2014 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie poinformował Sąd Rejonowy (...) w S., że zwrócono się do strony brytyjskiej o zweryfikowanie twierdzeń skazanego o odbyciu kary na terenie Anglii.

W dniu 13 listopada 2014 roku do Sądu Rejonowego (...) w S. za pośrednictwem faxu wpłynęło pismo Sądu Okręgowego w Szczecinie wraz z załączoną odpowiedzią strony brytyjskiej z tłumaczeniem. Z pisma nadesłanego przez stronę brytyjską wprost wynikało, że M. R. (1) został aresztowany w dniu 3 lipca 2013 roku i odesłany do aresztu śledczego aż do daty wypuszczenia na wolność w dniu 20 grudnia 2013 roku. Wobec uzyskania informacji o tym, że skazany faktycznie był pozbawiony wolności przez okres od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy (...) w S. niezwłocznie wydał w dniu 13 listopada 2014 roku postanowienie o sygn. akt XIV K 2307/04 o zaliczeniu na poczet kary zastępczej pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności skazanego od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku i zarządził natychmiastowe zwolnienie skazanego z odbycia reszty kary zastępczej pozbawienia wolności.

W związku z zatrzymaniem w Polsce w dniu 23 października 2014 roku i następnie osadzeniem w Zakładzie Karnym w G. do 13 listopada 2014 roku powód utracił pracę w Wielkiej Brytanii. Od czerwca 2015 roku ma inną pracę, pracuje w restauracji.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy stwierdził, że podstawę roszczenia powoda stanowił art. 417 § 1 k.c., który przewiduje odpowiedzialność opartą na przesłance obiektywnie niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej. Przesłankami tej odpowiedzialności, których obowiązek wykazania spoczywa na stronie powodowej są: powstanie szkody, wyrządzenie szkody czynem niedozwolonym polegającym na bezprawnym działaniu lub zaniechaniu podmiotu wykonującego w imieniu Skarbu Państwa władzę publiczną oraz normalny związek przyczynowy pomiędzy tak rozumianym czynem niedozwolonym a powstaniem szkody. W zakresie przesłanek zadośćuczynienia, za którego podstawę żądania uznał art. 448 k.c., przewidujący możliwość jego zasądzenia w przypadku winy sprawcy, odwołując się treści art. 23, 24 k.c. wskazał, że w okolicznościach sprawy doszło do oczywistego naruszenia dóbr osobistych powoda - godności, czci, a przede wszystkim wolności, w wyniku zatrzymania go na terytorium Polski i osadzenia w zakładzie karnym celem odbycia wykonanej już kary. Naruszenie to nie było jednak wystarczające do uwzględnienia powództwa z uwagi na wynikające z art. 417 § 1 k.c. wymaganie bezprawności. Mając na względzie całokształt okoliczności sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego nie można się było bowiem doszukać bezprawności działania po stronie pozwanego. Bezprawność ta mogłaby polegać wyłącznie na zaniechaniu działań polegających na wydaniu, po zatrzymaniu powoda w Wielkiej Brytanii i osadzeniu go w zakładzie karnym, postanowienia o odwołaniu Europejskiego Nakazu Aresztowania i postanowienia o odwołaniu listu gończego, zaś po odbyciu kary przez powoda - postanowienia o zaliczeniu okresu zatrzymania i pozbawienia wolności na poczet kary orzeczonej w Polsce. Aby to uczynić Sąd Rejonowy (...) w S. musiał jednak dysponować wiarygodną informacją pochodzącą od strony brytyjskiej o zatrzymaniu powoda, okresie zatrzymania i o osadzeniu.

Ze szcątkowych okoliczności przedstawionych w piśmie Komendy Głównej Policji z dnia 23 grudnia 2013 r. nie wynikało natomiast, aby powód wykonał w Wielkiej Brytanii zastępczą karę pozbawienia wolności, a zawarte w nim określenie „stawił się” nie pozwalało stwierdzić, czy został on doprowadzony, czy stawił się dobrowolnie. Podobnie, informacja, że powód, po stawieniu się, został „zwolniony”, nie wskazywała, czy zwolnienie nastąpiło po odbyciu kary. Stosowne informacje nie wynikały także z dalszych pism wpływających do Sądu Rejonowego (...) w S.. Działania Sądu Rejonowego (...) w S. zmierzające do wyjaśnienia, czy powód był pozbawiony wolności na terenie Wielkiej Brytanii, a jeżeli tak, to w związku z jaką sprawą, na jakiej podstawie i w jakim wymiarze, były zdaniem Sądu Okręgowego podejmowane bez zbędnej zwłoki. Były one jednak uwarunkowane, po pierwsze, informacjami uzyskiwanymi od Sądu Okręgowego w Szczecinie, a po drugie - stopniem rzetelności i szczegółowości informacji nadsyłanych przez stronę brytyjską, która zaniechała poinformowania o wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania i odbyciu przez powoda kary w okresie od dnia 3 lipca 2013 r. do dnia 20 grudnia 2013 r. Sąd uznał w tej mierze, że przed dniem 13 listopada 2014 r. brak było zatem jakichkolwiek podstaw, aby zaliczyć powodowi na poczet orzeczonej kary czas jego zatrzymania i osadzenia w zakładzie karnym w Wielkiej Brytanii. Informacja, że powód odbył karę została przesłana przez stronę brytyjską pocztą elektroniczną dopiero 4 listopada 2014 r., wpłynęła ona natomiast do Sądu Rejonowego (...) w S. dopiero 13 listopada 2014 r.

Co więcej, w ocenie Sądu Okręgowego, powód przyczynił się do zdarzenia wywołującego szkodę. Mimo stosownego pouczenia udzielonego w postępowaniu przygotowawczym nie poinformował bowiem organów ścigania o wyjeździe za granicę, nie wskazał adresu do doręczeń za granicą, ani też adresata do doręczeń w kraju. Nie ustanowił też obrońcy z wyboru, ani też nie zwrócił się o ustanowienie obrońcy z urzędu, choć został pouczony o takiej możliwości. Taka postawa i zachowanie stały się przyczyną najpierw wydania w stosunku do jego osoby wyroku zaocznego, następnie po jego uprawomocnieniu się braku możliwości wykonania orzeczonej tym wyrokiem kary i konieczności jej zamiany na zastępczą karę pozbawienia wolności, a w konsekwencji w dalszej kolejności wszczęciem wobec jego osoby poszukiwań, wydania listu gończego i Europejskiego Nakazu Aresztowania. Sąd I instancji nie dał przy tym wiary twierdzeniom powoda, jakoby jego przeprowadzka do Wielkiej Brytanii nie miała związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód M. R. (1), zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że to powód przyczynił się do zaistnienia zdarzenia z października 2014r. polegającego na zatrzymaniu go najpierw przez Straż Graniczną w dniu 23 października 2014r. a następnie osadzeniu go w Zakładzie Karnym w G., w sytuacji gdy jako bezsporny Sąd uznał fakt, że powód w dniu 8 sierpnia 2014r. skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. Wydziałem VI Karnym informując o odbyciu w całości na terenie Wielkiej Brytanii kary pozbawienia wolności w okresie od 3 lipca 2013r. do 20 grudnia 2013r.,

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż działania Sądu Rejonowego (...) w S. dotyczące wyjaśnienia kwestii czy powód był w ogóle pozbawiony wolności na terenie Wielkiej Brytanii a jeśli tak to w związku z jaką sprawą, na jakiej podstawie i w jakim rozmiarze, były podejmowane bez zbędnej zwłoki,

3. naruszenie prawa materialnego a mianowicie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. przez przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie doszło do wypełnienia przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. za naruszenie dóbr osobistych powoda jaką jest bezprawność zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, przy jednoczesnym uznaniu przez Sąd Orzekający faktu naruszenia jego dóbr osobistych jak godność, cześć i przede wszystkim prawo do wolności, jako oczywistego,

4. naruszenie prawa procesowego a mianowicie art. 102 k.p.c. poprzez obciążenie powoda z tytułu zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego w sytuacji gdy przeciwko takiemu rozstrzygnięciu przemawiały zasady słuszności,

W oparciu o te zarzuty, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości z jednoczesnym zasądzeniem od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2016 r., sygn.. akt I ACa 50/16, Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Podzielając dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i przedstawioną przez ten Sąd ocenę prawną podkreślił, że odbycie przez powoda kary w Wielkiej Brytanii w niższym wymiarze niż orzeczona w Polsce skutkowało przyjęciem, że zatrzymanie powoda na okres 9 dni nie naruszyło jego dóbr osobistych, gdyż dopiero z dniem 31 października 2014 r. doszło do odbycia kary w pełnym wymiarze 180 dni.

W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej strony powodowej, wyrokiem z dnia 8 września 2017 r., sygn. akt II CSK 771/16, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 maja 2016 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy, zaakceptował stanowisko obu sądów, wedle którego dobra osobiste powoda, jakimi są wolność, godność i cześć, zostały naruszone na skutek wykonania wobec niego kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym, niż orzeczona. Nie podzielił jednak ich poglądu, jakoby nastąpiło to w warunkach wyłączających bezprawność zachowania pozwanego, co stanowiło konstytutywną przesłankę odpowiedzialności pozwanego przewidzianą w art. 417 k.c. Podkreślił, że bezprawność zachowania pozwanego należało ocenić w świetle obiektywnie istniejących okoliczności, stwierdzonych ostatecznie postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w S., którym zaliczono na poczet kary wymierzonej powodowi okres faktycznego pozbawienia wolności za granicą, nie zaś z punktu widzenia staranności i terminowości zabiegów podejmowanych przez sądy w sprawie w celu pozyskania informacji do dokonania tego zaliczenia. Innymi słowy, bezprawności zachowania pozwanego wynikającej z przymusowego pozbawienia powoda wolności, które ex post okazało się częściowo nieuzasadnione na skutek istnienia stwierdzonych przez Sąd okoliczności uzasadniających zaliczenie na poczet kary okresu faktycznego pozbawienia wolności, nie mogło uchylić uprzednie podejmowanie przez sądy starannych zabiegów zmierzających do uzyskania informacji co do tych okoliczności, a tym bardziej trudności wynikające z godzin urzędowania instytucji państwowych, dni ustawowo wolnych od pracy, oraz konieczności oczekiwania na tłumaczenie informacji uzyskanych ze strony brytyjskiej. Rygorystyczna konstrukcja podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej, oderwana od kryteriów subiektywnych, wymagała dokonania oceny bezprawności przez pryzmat działania organów państwa jako zorganizowanej całości, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w chwili orzekania i z naciskiem na skutek w postaci pozbawienia wolności, które trwało dłużej niż orzeczony wymiar tej kary, nie zaś przez pryzmat staranności zachowania konkretnych instytucji, względnie osób w nich zatrudnionych. Zdaniem Sądu Najwyższego, akceptacja poglądu wyrażonego przez Sądy meriti oznaczałaby w istocie obciążenie powoda konsekwencjami niemożności ustalenia przez organy władzy publicznej - w ramach współpracy z organami państwa wykonania europejskiego nakazu aresztowania - okoliczności faktycznych istotnych do zaliczenia na poczet kary okresu faktycznego pozbawienia wolności, stosownie do nakazu wynikającego z art. 607f k.p.k. i art. 26 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi. Tymczasem, w świetle założeń art. 77 ust. 1 i art. 41 ust. 5 Konstytucji RP w związku z art. 24 i art. 417 k.c., to na państwie spoczywa ciężar takiego zorganizowania tej współpracy, aby do takich sytuacji nie dochodziło, ryzyko zaś ewentualnych dysfunkcji w tym zakresie obciążało pozwanego.

W ocenie Sądu Najwyższego, akcentowane przez Sądy meriti okoliczności związane z postawą powoda w toku postępowania karnego i po orzeczeniu kary, powinny być rozważane w płaszczyźnie przyczynienia się do powstania szkody oraz wysokości zadośćuczynienia, nie mogły one natomiast rzutować na ocenę bezprawności zachowania pozwanego.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 19 grudnia 2017 r. pełnomocnik powoda podtrzymał argumentację zaprezentowaną w apelacji.

W piśmie procesowym z dnia 18 grudnia 2017 r. pozwany wskazał na niezmiennosć swojego stanowiska, zwłaszcza w zakresie przyczynienia się powoda do powstania szkody i wysokości zadośćuczynienia nieadekwatnego do okresu pozbawienia powoda wolności.

Sąd Apelacyjny ponownie rozpoznając sprawę zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się uzasadniona, prowadząc w konsekwencji do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasacyjnym.

Kluczowe znaczenie dla kierunku rozpoznania przedmiotowej sprawy posiadało stanowisko prawne wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 września 2017 r. Zgodnie bowiem z art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Podkreślenia przy tym wymaga, że sądowa wykładnia przepisów prawa ma charakter zindywidualizowany, co oznacza – najogólniej rzecz ujmując – że relatywizowana jest ona do okoliczności konkretnego przypadku. Wykładnia ta dokonywana jest w procesie stosowania prawa, a zatem wyrażone w jej ramach wskazania, co do skutków prawnych, jakie w danym stanie faktycznym, mające w sprawie zastosowanie przepisy prawa wywołują, są dla Sądu właściwego do rozpoznania sprawy po wydaniu wyroku kasatoryjnego bezwzględnie wiążące (tak min. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 października 2012 r., II CSK97/12, niepublikowany).

W konsekwencji, aktualnie rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny jest na zasadzie art. 398⁽²⁰⁾ k.p.c. w pełni związany wskazaniami zawartymi w uzasadnieniu ww. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2017 r., w szczególności stwierdzeniami co do oceny istotnych dla sprawy, relewantnych prawnie okoliczności. Wynika z nich zaś w sposób jednoznaczny, że pozwany Skarb Państwa ponosi co do zasady, na podstawie art. 417 § 1 k.c., odpowiedzialność za skutki wykonania wobec powoda kary pozbawienia wolności w wymiarze większym niż orzeczona. Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał bowiem, że zaktualizowały się przesłanki do przyjęcia bezprawności zachowania pozwanego, której nie mogły uchylić okoliczności w oparciu o które sądy obu instancji wyprowadziły odmienny pogląd (staranność podejmowanych przez sądy zabiegów zmierzających do uzyskania informacji co do faktu oraz długości pozbawienia wolności powoda w ramach realizacji przez organy brytyjskie Europejskiego Nakazu Aresztowania). Sąd Najwyższy potwierdził również, że w wyniku tego zdarzenia doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prawa do wolności, godności osobistej i czci. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. uznać należało za uzasadniony. Stanowiska Sądu Najwyższego dezaktualizowało również potrzebę oceny zarzutu faktycznego, dotyczącego uznania działań Sadu Rejonowego (...) w S. jako podejmowanych bez zbędnej zwłoki.

Okoliczność powyższa w sposób oczywisty, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wyznacza kierunek rozstrzygnięcia sprawy przez sąd odwoławczy. Treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia bowiem wątpliwości co do tego, że Sąd Okręgowy nie poczynił jakichkolwiek ustaleń faktycznych w zakresie okoliczności istotnych dla ustalenia rozmiaru krzywdy powoda, determinującej zasadność jego roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia. Co się zaś tyczy żadanego przez niego odszkodowania, to pomimo przedstawienia w części faktograficznej niezbędnych ustaleń, nie zostały one poddane ocenie prawnej. Braki powyższe były niewątpliwie zrozumiałe, jeśli zważyć na przyjętą przez ten Sąd koncepcję prawną rozstrzygnięcia, wedle której powództwo okazało się nieuzasadnione co do zasady. Tym niemniej w aktualnych uwarunkowaniach procesowych uchylenie się od takich ustaleń i rozważań kwalifikowane być musi jako nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

W judykaturze przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wyłącznie wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, Lex nr 50750; z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, Lex nr 519260; wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z 21 października

2005 r., III CK 161/05, Lex nr 178635.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Brak zbadania w całości nie tylko faktycznej, ale także materialnej podstawy dochodzonych przez powoda roszczeń, w pełni racjonalizuje przedstawiony wyżej pogląd, wpisujący to uchybienie w zakres znaczeniowy dyspozycji art. 386 § 4 k.p.c. (tak min. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, LEX nr 964457). Zasadnym jest również wniosek, że w tym zakresie uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie spełnia wymogów konstrukcyjnych, określonych w art. 328 § 2 k.p.c. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 grudnia 2013 r., II CNP 35/13, LEX nr 1433601, uzasadnienie wyroku spełnia funkcję porządkującą, obligując stosujący prawo sąd do prawidłowej i pełnej rekonstrukcji stanu faktycznego i jego subsumcji do miarodajnej normy prawa materialnego, w następstwie czego dochodzi do jej konkretyzacji w sentencji wyroku. Dlatego też dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczna i prawna powinny być spójne tworząc logiczną całość. Brak tego rodzaju komplementarności uzasadnienia Sądu Okręgowego nie budzi jakichkolwiek wątpliwości. Tym samym nie tylko nie spełnia ono waloru informacyjnego, mającego służyć przekonaniu stron co do słuszności jego stanowiska i zgodności orzeczenia z prawem, ale również uniemożliwia kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia w tej części. Uchybienie to, w powiązaniu ze stwierdzonym wyżej nierozpoznanie istoty sprawy, samoistnie implikować musiało uchyleciem zaskarżonego wyroku, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c., zważywszy na potrzebę rzeczywistego, a nie tylko formalnego zagwarantowania realizacji konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien bezwzględnie uzupełnić postępowanie dowodowe poprzez przeprowadzenie dowodu z uzupełniającego przesłuchania powoda w charakterze strony. Zauważyć bowiem należy, że wprawdzie na rozprawie w dniu 5 grudnia 2016 r., dowód taki został przeprowadzony, tym niemniej jego zakres - zgodnie z tezą dowodową (k. 83) - ograniczony był wyłącznie do okoliczności związanych z dochodzonym przez powoda odszkodowaniem. Konieczne jest zatem uzyskanie w ramach tego dowodu materiału procesowego, który pozwoli na dokonanie ustaleń faktycznych istotnych dla weryfikacji zasadności żadanego przez powoda zadośćuczynienia. Po przeprowadzeniu tego dowodu i ewentualnym przeprowadzeniu na wniosek stron kolejnych dowodów, także osobowych, czego w aktualnym stanie sprawy a priori wykluczyć nie można, Sąd ten dokona oceny zgromadzonego w sprawie materiału procesowego w zakresie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, które na obecnym etapie postępowania winny podlegać badaniu. Dotyczą one następujących zagadnień:

1. Przyczynienie się powoda do powstania szkody, wpływające również na wysokość należnego zadośćuczynienia, związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w wymiarze o 12 dni dłuższym niż orzeczona. Obowiązek badania tego zagadnienia wprost wynika z zaleceń co do dalszego toku postępowania przedstawionych przez Sąd Najwyższy. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że wprawdzie Sądy obu instancji przyjęły istnienie tego rodzaju przyczynienia, tym niemniej poglądy te wyrażone zostały na użytek uznania powództwa za nieuzasadnione co do zasady. Tymczasem prawidłowej oceny zachowania powoda w czasie trwania postępowań karnych oraz po ich zakończeniu, dokonać należy na płaszczyźnie dyspozycji art. 362 k.c., określając nie tylko jego ewentualne istnienie co do zasady, ale również – w dalszej kolejności - jego stopień. Już zatem tylko z tego względu, ocena zarzutu skarżącego wadliwego przyjęcia przez Sąd I instancji istnienia przyczynienia się powoda, jest co najmniej przedwczesna.
2. Weryfikacji dochodzonego przez powoda na podstawie art. 417 § 1 k.c. odszkodowania, na które składają się równowartość kosztu zakupu biletu lotniczego oraz wynagrodzenia, jakie osiągnąłby w ciągu 12 dni bezprawnego pozbawienia wolności.
3. Zakresu doznanej przez powoda krzywdy, oraz jej materialnej relatywizacji w postaci należnego z tego tytułu zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy winien w tym zakresie mieć na uwadze to, że wbrew treści pozwu roszczenie tego rodzaju nie może obejmować skutków „utruty dobrze płatnej pracy”, bowiem tak zdefiniowane faktycznie roszczenie posiada sui generis charakter majątkowy, a zatem odszkodowawczy. Nie może umknąć również Sądowi I instancji to, że w uwarunkowaniach faktycznych niniejszej sprawy istnieją dwie równoważne materialnoprawne przesłanki oceny dochodzonego roszczenia, a mianowicie art. 448 k.c. oraz art. 445 § 2 k.c. W zakresie pierwszej z tych podstaw prawnych wskazać dodatkowo należy, że odmiennie niż to przyjął Sąd Okręgowy w uzasadnieniu

zaskarżonego wyroku, wina sprawcy naruszenia dóbr osobistych nie jest w każdym przypadku konstytutywną przesłanką skuteczności żądania zadośćuczynienia. Ocena dochodzonego na tej podstawie roszczenia uzależniona jest bowiem od istnienia przesłanek kreujących odpowiedzialność sprawcy co do zasady. Skoro zatem w analizowanym przypadku odpowiedzialność pozwanego uwarunkowana jest wyłącznie od bezprawności jego zachowania, to tym samym kwestia ewentualnej winy ma dla rozstrzygnięcia sprawy znaczenie obojętne.

Sąd Apelacyjny dodatkowo wskazuje w tym miejscu, że przeoczył wskazanie w sentencji wyroku, że wydany przez Sąd I instancji wyrok winien obejmować – obok kosztów postępowania apelacyjnego – także koszty postępowania kasacyjnego, co z uwagi na treść art. 108 k.p.c. nie stanowi przeszkody do uwzględnienia takich kosztów w tym orzeczeniu.

SSA A. Kowalewski SSA H. Zarzeczna SSA D. Ryszał